

Νέες μηχανές του κατοικείν

Ανδρέας Γιακουμακάτος - 22/06/2022

Εισαγωγική εικόνα: Σχέση του υγρού στοιχείου με νεόδμητο συγκρότημα κατοικιών στην περιοχή της Bjørnlika στο Όσλο.

Αν η ποιότητα των κατασκευών φιλικών προς το περιβάλλον, η αντίληψη των κλιματικών αλλαγών για τον σχεδιασμό των κτιρίων και ευρύτερα η βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων αποτελούν πλέον βασικές προϋποθέσεις για το παρόν και το μέλλον της αρχιτεκτονικής, ένα παράδειγμα εξαιρετικής πρακτικής μάς έρχεται από τη Νορβηγία. Όπου η λατρεία της φύσης και η βαθιά κατανόηση της ανάγκης προστασίας του περιβάλλοντος, έχουν οδηγήσει στην ωρίμανση νέων μεθόδων σχεδιασμού και ελέγχου της ποιότητας των κτιρίων και του δομημένου χώρου.

Έξι δήμοι γύρω από την πόλη του Όσλο και μια σειρά από υπουργεία και άλλους δημόσιους φορείς συνεργάστηκαν για τη δημιουργία το 2010 μιας καινοτόμας πλατφόρμας με το όνομα FutureBuilt. Το πρόγραμμα είναι εκ πρώτης όψεως φιλόδοξο: συμβολή στην παραγωγή αρχιτεκτονικών έργων με βασικό κριτήριο τη δημιουργία «κλιματικά ουδέτερων» αστικών περιοχών. Στόχος είναι η ριζική αλλαγή της

αντίληψης των προτεραιοτήτων του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, με τον περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα των κτιρίων κατά 50% σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση και τη δημιουργία έργων ενεργειακά δραστήριων, δηλαδή παραγωγών ενέργειας με τρόπους περιβαλλοντικά συμβατούς. Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί πάνω από 70 τέτοια κτίρια όπως συγκροτήματα κατοικιών, σχολεία, παιδικοί σταθμοί, κτίρια γραφείων κλπ, περιλαμβανομένων των μεγαθηρίων του νέου Εθνικού Μουσείου, της βιβλιοθήκης Ντάιχμαν και του μουσείου Μούνχ στο Όσλο. Μια «πράσινη πρακτική» ωφέλιμη όχι μόνο για το περιβάλλον αλλά και για την ποιότητα της καθημερινής διαβίωσης, των μετακινήσεων και των χώρων εργασίας. Αυτή η πρακτική έχει παράλληλα αξιολογηθεί πολύ θετικά και από τους επενδυτές (δημόσιους ή ιδιωτικούς) γιατί δίνει υπεραξία στις δραστηριότητές τους, είναι ελκυστική για υψηλής ποιότητας εργατικό δυναμικό και συμβάλει σε μια εταιρική εικόνα κοινωνικά υπεύθυνης και περιβαλλοντικά συνετής διαχείρισης.

Ο φορέας FutureBuilt υποστηρίζει τους μελετητές με τη μέτρηση τριών ειδών ενέργειας: ενέργεια που παράγεται για τη λειτουργία του κτιρίου, ενέργεια ενσωματωμένη στα υλικά κατασκευής και ενέργεια που απαιτείται λόγω της γεωγραφικής θέσης και της μετακίνησης προς αυτό (με προφανή προτεραιότητα στο ποδήλατο ή τα δημόσια μέσα μεταφοράς). Αυτή η συνεργασία διαμορφώνεται με τον διάλογο ανάμεσα στους μελετητές και τους άλλους τεχνικούς με το FutureBuilt και τις υπηρεσίες των δήμων, και ολοκληρώνεται με δημόσια διαβούλευση και ενημέρωση. Αν ένα κτίριο εντάσσεται στο FutureBuilt αλλά δεν βρίσκεται μελετητής με κατάλληλη τεχνογνωσία, ο φορέας οργανώνει αρχιτεκτονικό διαγωνισμό και προσφέρει στον επενδυτή την πιο πρόσφορη λύση.

Η εμπειρία του FutureBuilt αποδεικνύει επίσης ότι δεν είναι πάντοτε πιο πρόσφορη η κατεδάφιση ενός κτιρίου αλλά η επανάχρησή του (ενώ το πρόγραμμα δίνει ιδιαίτερη έμφαση και στην ανακύκλωση των υλικών κατασκευής). Το υπάρχον κτιριακό απόθεμα επιδέχεται μετατροπή σε οικολογικά επωφελή αρχιτεκτονική, ενώ στο πρόγραμμα συνυπολογίζεται και η ιστορική και κοινωνική σημασία και αξία ενός κτιρίου.

Το FutureBuilt, που ξεκίνησε όχι χωρίς επιφυλάξεις, αποτελεί ένα πεδίο πειραματισμού για όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και παραγωγής της αρχιτεκτονικής. Ίσως η εμπειρία του προγράμματος για μια «κοινωνία χαμηλών ρύπων» να φαίνεται προωθημένη, ωστόσο δείχνει ότι οι απαιτήσεις του περιβάλλοντος και η επιτακτική ανάγκη αλλαγής των αντιλήψεων για τη διαχείρισή του είναι πλέον προτεραιότητα του παρόντος και του άμεσου μέλλοντος. Σε ό, τι δε αφορά την αρχιτεκτονική, είναι επίσης βασικό κριτήριο για την αξιολόγησή της.

Atelier Oslo και Lund Hagem, Deichman Library, Όσλο, 2020. Εσωτερικό.

Renzo Piano, Μουσείο σύγχρονης τέχνης Astrup Fearnley, 2012.

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα», 12.6.2022.
Οι φωτογραφίες είναι του Ανδρέα Γιακουμακάτου